

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Letošnja trgategv.

Letošnja trgategv bo zaradi slabega, mrzlega in deževnega vremena v pretečenem poletju dosti slabša od lanske in sicer ne samo glede množine, temveč tudi glede dobrote pridelka.

V sedanjem mrzlem vremenu zoritev grozdja le počasi napreduje in zato bode v trgatvi dosti nezrelega ali premalo zrelega grozdja, ki bo kakovost pridelka le še poslabšalo.

Da ne pridelajo kiselic, bodo morali vinogradniki v trgatvi oprezno ravnati. Najprvo je treba vse suhe jagode obrati in proč pometati, kajti od teh se itak nič ne dobi.

Gnilo in nagnito grozdje, oziroma jagode, je odbrati in posebej sprešati, mošt pa dobro zažveplati in po preteku enega dne pretočiti v drug snažen sod ter mu dodati na vsakih sto litrov vsaj en liter kipečega mošta od zdravega grozdja.

Med zdravim grozdem bo pa tudi veliko manj zrelega, ali pa dosti posameznih, manj zrelih jagod. Če se vse skupaj zmelje in spreša, se dobi, kakor že rečeno, kiselico. Nezrelo grozdje dela tudi vino nestanovitno.

Zato naj bi vinogradniki manj zrelo ali nezrelo grozdje odbirali in porabili za napravo domače pijače.

Kdor rabi te pijače veliko in ima malo grozdja in malo sladkorja na razpolago, ta naj postopa na sledeči način:

Manj zrelo grozdje se spravi posebej, zrelo posebej.

Zrelega se zmelje in odpeclja, brozga se dene v kad in se mošt (župo) odtoči. Ta mošt bo dal pristno vino za prodajo, iz ostalega se napravi domača pijača. V to svrhu se nalije na trop toliko vode, kolikor je od njega odteklo čistega mošta (župe). V tej vodi raztopimo vsaj 5 do 6 kg sladkorja na vsakih 100 litrov. Če ga dodamo več, bo pijača boljša.

Nato se zmelje in odpeclja tudi nezrelo grozdje in se z moštom vred vrže v kad, kjer se s tropom od zrelega grozdja in oslajeno vodo dobro premeša.

Nato naj pijača kipi tri do štiri dni v kadi. Pri tem je treba večkrat na dan tekočino s tropom vred dobro premešati, ali pa trop z deskami pritisniti pod površino tekočine. Po preteku tega časa se tekočina odtoči, trop izpreša in vsa pijača se spravi v sod, kjer pokipi.

Drugi način postopanja je sledeči: Ne da bi se zrelo grozdje ločilo od nezrelega, se pobere in kar celo izpreša. Bolj zrele jagode se bodo zmečkale in iztisnile, manj zrele ostanejo cele. Mošt se spravi v sod. Nato se trop izpreše vzame, zmelje, odpeclja in razdrobi v kad, kjer se mu dodane oslajene vode. Ko tri do štiri dni kipi v kadi, se izpreša in spravi v sod za domačo pijačo.

Ker je vsled v planinah zapadlega snega vreme jako hladno, se nam lahko zgodi, da ne bode ne mošt (župa), ne petijot (domača pijača) hotel kipeči.

Kipelne glivice, ki povzročajo da mošt pokipi, rabijo namreč gotovo toploto, da se razvijajo.

Če dela gospodinja kruh, mu dodane kvasa. Kvas obstoji iz moke in iz kipelnih glivic. Vsaka gospodinja dobro ve, da mora biti testo, da vhaža na gorkem, to je, da v njem lahko kipelne glivice delujejo.

Enako je tudi z moštom, bodisi da kipi v kadi na tropu, ali pa sam za se v sodu. Če je premrzal, se ne morejo v njem kipelne glive razvijati in mošt ne kipi, temveč ostane popolnoma ali deloma sladek.

Tak mošt da pijačo, ki se rada pokvari. Zlasti rada postane vlačljiva (volna).

Da se to ne zgodi, moremo gledati, da mošt pravilno pokipi. Kipenje pa pospešimo s pravilno toploto.

Pravilna kipelna toplota znaša 12° do 14° R ali 15° do 18° C. Toploto merimo s toplomerom, ki ga dobimo pri optikih ali pri urarjih. Najbolj pripraven je za to toplomer, kakor se ga rabi za pripravo kopalji. Ta obstoji iz steklene cevke z živim srebrom, katera je, da se ne ubije, vdelana v lesu.

Toplomer vtaknemo v mošt, kjer ga pustimo eno ali dve minuti. Če pokaže manj kot 12° R, oziroma manj kot 15° C,

je toplota za kipenje nezadostna in je treba mošt segreti.

V to svrhu vzamemo pisiker mošta iz kadi in ga na ognišču segrejemo, nato vlijemo gorak mošt v kad ali sod, premešamo in zopet s toplomerom preskusimo. To ponavljamo toliko časa, da pokaže mošt v kadi pravilno toploto. Potem bo tudi dobro in rad pokipel, skrbeti moramo le za to, da se klet ne ohladi.

Da si segrevanje mošta prihranimo in da pride grozdje že s pravilno toploto v klet, je najbolje, da ne trgamo v preveč mrzlem vremenu.

Ako je jutro hladno in jasno, počakajmo s trgatvijo vsaj do 9. ali 10. ure, tako da se grozdje že na trti primerno segreje.

B. Skalicky.

Kako je spraviti tropine za napravo domače pijače.

Kakor kaže, dobijo vinogradniki tudi letos sladkor za napravo domače pijače ali petijota za trgategv prepozno. Da se tropine ne pokvarijo, treba jih je pravilno spraviti. Če so na zraku in so suhe, postanejo plesnive, če so pa mokre, skisajo. Da se ne zgodi ne eno, ne drugo, se jih mora mokre v kad ali v sod natlačiti in dobro zapreti. Tropine, koj ko pridejo iz preše, predrobimo in jih natlačimo v kad na ta način, da jih v plasteh ne nad eno ped visokih natrosimo v kad in s kakim debelim kolom ali tolkačem dobro potolčemo, tako, da ni nikjer zraka vmes. Ko je kad polna, seveda ne prav do vrha, položimo na vrh nekaj pol papirja ali pa trtnega listja, potem pa zamažemo kad za štiri prste na debelo z ilovico. V sredi naredimo v ilovico luknjo in vtaknemo vanjo kipelno veho. Ko neha kipenje, vzamemo kipelno veho ven in luknjo dobro zamažemo.

Namesto v kad, natlačimo lahko na enak način tropine skozi vratca v po koncu postavljen sod in nato vratca zapremo in vtaknemo namesto čepa kipelno veho v vratca. Kadar trop pokipi, zamašimo sod s čepom. Tako spravljene

tropine se drže lahko skozi do prihodnjega poletja. Predno se jih rabi za napravo petijota, se jih predrobi v drugo kad, polije z oslajeno vodo in kadar tri do štiri dni pijača kipi, se izpreša in spravi v sod. Med kipenjem se mora trop vedno držati pod tekočino, da ne scika. Če ni drugače mogoče, se vsaj vsaki dan večkrat s tekočino premeša.

B. Skalicky.

Čebelarjem v pouk.

Oktober. Vse je pripraviti za uzimovanje. Samo močni roji z dobro matico so pripravni za zimo. Satovje naj bo kolikor mogoče brez trotovih celic in naj vsebuje 10 do 12 kg dobrega medu. Trd, zrnat med ni dober za zimsko hrano, ker ga morajo čebele z naporom brati in trpe po zimi mnogo žeje, vsled česar je posledica, da se jih poloti griža. Med mane in ajde vsebuje mnogo takih snovi, ki napravljajo čebelam v notranjščini trupla veliko blata. Če so čebele preveč omejene na svoje stanovanje in se ne morejo spreleteti tudi zaradi jesenskega deževja, se jih poloti huda griža, vsled česar nekateri roj popolnoma izumre. Panj naj bo suh in zračen. Za pitanje je primerna hrana iz tričetrt litra prekuhane vode in 1 kg kristalnega sladkorja. Žrda naj se zmanjšajo, da nimajo dostopa v panje škodljive živalice. Koncem tega meseca se v panje s premakljivim satjem podloži trd popir pod okvirčke, na katerem ostajajo stare, izumrle čebele, in tem lahkeje opazimo o pomladnem pregledovanju, če zima ni uničila tudi matice. Prazni okvirčki se odstranijo, napravi se medstena s trdim papirjem in zraven prostor zadela s spletenim slamnatim plaščem. — Enako velja za splošno zunanjo odejo panjev. Nekateri čebelarji položijo vrhu slame časopisni papir, katerega tisk vsebuje terpentin, da tega duha omejuje dostop škodljivcem. Vrhu tega se položijo obrabljene vreče ali juta, če so na razpolago, vendar naj ne bo previsoke toplote, zopet prevelikega mraza ne, ker se v zadnje omenjenem slučaju prehitro izrabljajo zaloge hrane. Vsi drugi v panju se nahajajoči škodljivci, ki

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku + Janka Muha.

(15.)

Žalosten je bil pogled na odhajajočo četo. Drugi bataljon je bil skoraj popolnoma razbit, prvi pa je bil tudi hudo zdelan. Pri vseh štirih stotnjah je ostalo le šest častnikov, moštva z bataljonskim štabom vred pa niti 300.

Na odpočitku v Koprivi. — To in ono.

Kdo bi zmirom tužen bil? To ne more biti —

Komaj smo prišli v Koprivo, že smo dobili povelje, naj odidemo v 3 kilometre oddaljeno vas Hruševico. Pred vasjo nam je prišel naproti praporščak Hočevar in javil, da je že vsa vas zasedena po vojaštvu; kljub temu smo vkorakali v vas. Naš poveljnik je takoj ukazal, naj se dobe stanovanja za moštvo in za častnike, češ, naj se pa drugi bolj stisnejo ali pa preselijo.

Toda ni šlo. Stali smo sredi vasi in modrovali: „Do smrti izmučeni ljudje, slavni junaki 27. domobranskega polka nimajo prostora, kamor bi položili trudne glave!“ Kar je došlo povelje, naj se vrnemo nazaj v Koprivo. Bravo! S tem smo bili še najbolj zadovoljni.

V Koprivi so se ljudje le za silo odpočili, pa je že po gostilnah zavladalo veselo razpoloženje, kakor na žegnanju ali na semnju.

Tidli, tidli, tidli... se oglašajo orglice, tam zopet hrešči harmonika, ki jo spremlja obligatni glavnik. Doli v gostilni pod mojo pisarno je kaj živahno. Fantje pojo, vriščejo, nekdo pa piska na orglice, da je dirindaj še večji.

Taki so naši ljudje! Kozarec vina in harmonika, pa so pozabljeni vsi križi in težave. Koliko so ti reveži pretrpeli zadnjih 15 dni, se ne da opisati. Tu v gostilni pri vinu in harmoniki pa pojo, vriskajo, kriče, plešejo, kakor v mirnih časih na Veliki pondeljek ali Štefanji dan. To so veseljaki, so pa tudi junaki.

Jaz sem imel takoj ob prihodu v Koprivo polno dela z raznimi poročili in izkazi. Sluge in ordonanci so tekali od poveljstva do poveljstva, da so drug drugemu kljube podajali. Čuden je „kšeft“ bataljonskega adjutanta. Prišli smo na odpočitek, drugi tovariši so imeli priliko za razvedrilo, zame pa se je delo šele pričelo. Vendar tega dela ne morem primerjati z napornim delom zunaj v postojankah. Tam se nisem nikdar niti za četrto ure vlegel brez skrbi.

Zvečer sem slonel pri oknu in zrl v jasno, zvezdno noč. Fantje so zapuščali gostilno in ubrano prepevali skozi vas. V meni so se zbudili sladki spomini na davne, pretekle čase, lotevala se me je otožnost... Domotožja nisem poznal v življenju, a zdaj se je porodilo nekaj sličnega v moji duši. Domovina, ti si kakor zdravje! Tu v daljnem, tujem svetu oko po tebi solzi...

Drugi dan je priredil naš novi polkovni poveljnik Maretič slavnostni večer za vse častnike našega polka. V prostorni dvorani naše gostilne se je ta slovesnost prav dobro obnesla. Po izborni večerji je

bilo dovolj dobre pijače, vrstili so se govori, petje, vmes pa nas je zabaval s svojimi šalami znani Hütter. Zdelo se mi je, da so se vrnili lepi večeri, ki smo jih preživeli v Auerju. Pevcev je bilo še precej iz onih časov, zato smo pa tudi marsikatero vrezali. Podpolkovnik me je večkrat podražil: „Muha, k telefonu!“ Vselej sem se nasmešnil, kajti domislil sem se onih dni in noči, ko sem res skoraj vsako drugo minuto stal pri telefonu.

V Koprivi je nadzoroval polk brigadir Sušnik. Kratko in jedrnat je nagovoril moštvo ter pohvalil občudovanja vredno hrabrost in vztrajnost slovenskih planincev. Rekel je, da na najvišjem mestu občudujejo junaštvo 27. domobranskega polka, ob katerem se je razbila 9. laška ofenziva. Zahvalil se je tudi častnikom za vzgledno vodstvo v težavnih bojih.

Pozneje nas je obiskal poveljnik soške armade eksceleca Borojevič, ki nas tudi ni mogel prehvaliti radi čudovitih uspehov v zadnjih bojih.

bi se zalegli, se omamijo s tobakovim dimom, ki izpadejo na papir, kar se lahko odstrani.

November. Čebelar naj pripravi čebele za mir. Pazi naj, da je v panjih zadostne hrane. Če je ista le v stranskem satišču, se lahko zgodi, da v ostri zimi čebele oslabe in se je bati lakote. Vzimljen panj more imeti še v tem mesecu 20 do 25 funtov hrane. Če je med v satišču kristaliziran, tedaj trd, da ga čebele ne morejo izlizati, ga drobje in puščajo drobce istega na dnu panju, vsled česar trpe lakoto in žejo pri največji zalogi. Tako satišče naj se pretopi, med pomeša s kandisovim sirupom, navadnim kandisom ali kristalnim sladkorjem in tako polaga hrana. K zimski zalogi spada tudi cvetni prah. Če tega ni, roj ni zdrav. Mnoge dovršene, zadelane celice so napolnjene napol z medom, napol s cvetnim prahom, kar imajo navadno novi roji. Temu se zamore odpomoči, da se vloži satišče s cvetnim prahom in to najbližje zasedenih čebel, sicer se primeri, da začne zadelavina plesneti. — Čebelno stanovanje naj bo zavarovano pred zimo, gotovo tudi na zračnem prostoru in ne izpostavljeno vlagi. Panji naj ne imajo špranj, razpok itd., skozi katere bi žvižgala burja. Poleg čebelnjaka naj ne bo spravljenih solčnih rož in konopelj, kjer bi imele zbirališče sinice in brlezi, ki bi konečno nadlegovali mirne čebele.

December. Kakor miruje narava v splošnem, tako tudi naj bodo v skrajnem miru čebele. Čebelar naj izdeluje v topli sobi panje, okvirčke in drugo potrebno, saj je tudi sam rad v zimi v miru in čemu ne bi tega privoščil svojim ljubljankam. Sedaj ima čas, da si izdelava načrt za prihodnje leto, pregleduje zapiske, uspeh pretečenega leta in čita koristne čebelarske članke. S tem se bo gotovo kaj izvežbal, čeravno teoretično, kar lahko vporabi v praksi.

December, mesec čas miru,
veselja, sreče poln daru.
Naj tudi čebelar se veseli
zató, kar Bog mu podeli!

Fr. Zagorc.

Obletnica dr. Krekove smrti.

V torek, dne 8. oktobra 1918 je poteklo eno leto, odkar je velik ljubitelj jugoslovanskega naroda legel k večnemu počitku. Ni ga več med nami! A on in njegov spomin ostaneta nepozabljena! Pred par meseci so vzdali in razkrili spominsko ploščo na hiši v Št. Janžu, kjer je dr. Krek izdihnil svojo plemenito dušo. Slovenci in Hrvati, Čehi in Poljaki so pohiteli tja v velikih trumah, da počastijo spomin tega velikega moža. Enako so zastopniki teh narodov ob priliki ustanovitve „Narodnega Sveta“ v

Ljubljani položili tam dragocene vence na njegov grob. In zdaj ob priliki obletnice njegove smrti hitijo zopet vse naše misli k njemu in se združujejo na njegovem grobu v molitvi zanj in za prihodnost slovenskega naroda. Gotovo je gorela ta dan lučka na njegovem grobu in je bil marsikateri cvet položen nanj. In prepričani smo, da nad njegovim grobom vstaja velika luč, in da v svitu te luči prihaja z neverljivim cvetjem odeta Jugoslavija! Ti veliki mož Slovan pa počivaj v miru!

V Novem mestu se je tudi spomin prvobojevnika Jugoslovancov dostojno praznil. Ob polu 10. uri dopoldne je bila v kapiteljski cerkvi pontifikalna črna slovesna sv. maša z libero, ki jo je daroval mil. g. prošt dr. Elbert ob veliki asistenci domače in frančiškanske duhovščine. Sv. opravila se je vdeležil polnoštevilni mestni občinski zastop z g. županom Rosmannom na čelu, ki je priredil žalno slovesnost. Zastopan je bil frančiškanski samostan, konvent Usmiljenih bratov in narodna društva. Med obilnim številom meščanov iz vseh slojev smo tudi opazili g. dež. poslanca in župana Zurca. Mesto je odelo žalno obleko. — Slava Krekovemu spominu!

Kanonik Matija Erzar.

Meseca septembra se je v Novem mestu nenavadno pogosto oglašala bela žena. Med drugimi je nepričakovano pokosila na videz čvrstega moža kanonika Erzarja. Dne 25. septembra zvečer okrog 11. ure se je oglasila menda nova španska bolezen z nevarnimi simptomi. Takojšnja zdravniška pomoč je bolniku nekoliko zljajšala težave, a vse je kazalo, da ni pričakovati zboljšanja. V naslednji noči je pritisnila še kap na možgane — in bolnik je — prej še pri polni zavesti prejemši sv. popotnico — mirno zaspal v Gospodu.

Pokojni je bil rojen na Gorenjskem 15. februarja 1859. leta v lepi cerkljanski župniji. Po dovršeni gimnaziji je odšel na dunajsko vsučilišče ter si izbral juridične študije. Tisti čas pa je bil v Cerkljah kapelan dr. Marinko, ki je rad občeval z dijaki. Vsled njegovih razjasnil se Erzar odloči za bogoslovje in že o božiču vstopi v ljubljansko semenišče. V mašnika posvečen je šel za kapelana v Cerklje na Dolenjskem, pozneje pride v Škofjo Loko, kjer sta bila s sedanjim novomeškim prošto kot sošolca ob enem duhovna pomočnika. Od tam ga pošljejo v Ribnico, Samostojen župnik postane na Golem, kjer je ob enem oskrboval zasilno šolo. Večji

delokrog mu je določen v Selcih na Gorenjskem, kjer oskrbi novo župnišče in gospodarsko poslopje. Ko je bila izpraznjena nemška redovna župnija Semič, se preseli Erzar kot dekan na Belokranjsko. V Semiču je mnogo prezidaval v župnišču in gospodarskih poslopih. Posebno lično je opremil dekanijsko cerkev in popravil mnogo podružnic.

Ker so bile razmere med nemškim redom in župnijskimi zadevami dokaj zamotane in se nasveti dekanovi, ki je pripadal neredovni duhovščini naše vladikovine, pri vodstvu nemškega reda niso uvaževali, odmaknil se je Erzar s semiške župnije. Ko je bila dekanijska župnija v Postojni izpraznjena, je škofijstvo njega tjekaj poslalo. V Postojni dekan Erzar ni miroval, ampak živahno se poprijel dela. Župnišče je prenovil in prizidal mu nadstropje, kakor se spodobilo za mestno in dekanijsko župnijo. Cerkev je dal lično preslikati, upeljal električno razsvetljavo, da čast dela notranjski prestolici. — Ker pa je dekan bil večkrat bolan in prestal par operacij, si je želel mirnejšega mesta in prišel za kanonika v Novo mesto v jeseni l. 1915. A tudi tukaj ni počival, prevzel je ekonomijske posle kolegijalnega kapitelja, ki jih je vodil do svoje nagle smrti dne 26. septembra. — 28. septembra je bil ob mnogobrojni udeležbi duhovnih sobratov in meščanov vseh slojev položen k zadnjemu počitku. Žalni spreved je vodil sošolec pokojnega, mil. gospod prošt dr. Elbert. Na žalnem potu so ga spremljali poleg mnogoštevilnih sobratov in občinstva tudi zastopniki vseh uradov v Novem mestu in obe ljudski šoli z učitelstvom. Ljubljanski stolni kapitelj je zastopal ožji rojak pokojnega preč. gosp. kanonik dr. Fr. Kimovec.

Omenjamo, da je kanonik Erzar na vseh svojih službenih mestih neumorno deloval na katoliško-narodnem polju. Ob raznih volitvenih borbah je odločilno posegal vmes v korist slovenske stvari. Ko se je šlo za obstoj našega lista in so „Dolenjske Novice“ postale tednik, prihitel je tedarji dekan Erzar iz Semiča l. 1909 k dotičnemu posvetovanju ter dokaj pripomogel, da so se bolj razširile na Belokranjskem. — Pred nedavnim je bil izbran za načelnika tukajšnjega odseka S. L. S. S kanonikom Erzarjem je legel v grob mož jeklenega značaja in neumorne delavnosti. Sam se je večkrat izrazil, da ne bo dolgo živel, zato je bil, upamo, za odhod pripravljen. — Čast njegovemu spominu tudi na Dolenjskem, kjer je večinoma pastiroval.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

za tri mesece. Tu smo imeli velikansko kaverna skoraj vrhu hriba. Vsa kaverna je okrog 30 metrov dolg rov, ki ima obliko črke Z. Ob stenah so „prične“ za moštvo, precej pri vhodu pa lična sobica za bataljonsko poveljstvo in telefon, sredi kaverne pa je druga izbica za nekaj častnikov. No, ampak nered je vladal tu notri, ko smo mi prišli, da se Bogu smili! Kaverna je bila zadimljena, kajti povsod so kučili z ogljem, palili sveče, petrolej in Bog zna, kaj še vse. Ljudje so kričali, se prerivali, da se mi je gabilo. V kaverni je bil zrak, da je človeku zapiral dihanje. Zunaj in znotraj pa je bila razmetana — razna ropotija vse križem. Precej truda je bilo treba, predno so naši ljudje po odhodu Madjarov spravili vse v red.

Oh, to podzemsko življenje, kako je bilo dolgočasno! Vse božje dneve sem moral prečepeti v zaduhlem, tennem prostoru. Niti pisati se mi ni ljubilo, bilo je premalo razpoložnja. Pa kaj bi tožil! Priznati moram da je bilo tu vendar stokrat bolje, nego pri Hudem Logu.

Domače in tuje novice.

Veledenjeni naročniki. Bridka usoda v različnih podobah zasleduje naš list od vsega začetka svojega obstoja. Razume se, da zahtevajo prav vojne razmere tudi od Dol. Novic svoj posebni davek. Vsi drugi listi dobijo papir, a Dol. Novice ga ne dobijo! —

Vzrok nikakor ne tiči v kakšni malomarnosti vodstva naše tiskarne, kajti ono je storilo vse korake od najnižje do najvišje stopinje, od enega ministrstva do drugega ter se posluževalo uglednih oseb za posredovanje, toda povsod polno obljub, samih obljub — brez papirja! — In to se godi že od julija 1917, torej že kmalu eno in pol leta! —

Ker tedaj ni papirja, smo prisiljeni z izdajanjem lista prenehati tako dolgo, da papir pride. Danes izide za sedaj zadnja številka in še ta prav težko zaradi splošne bolezni tiskarskega osobja.

Prosimo veldrage naše naročnike, oprostite nam in blagovolite z nami vred potrpeti nekaj časa. Morda se reši pomankanje papirja v najkrajšem času. In če pride s papirjem zagotovljen mir v dežele in države, bomo vsi ta neprijetni presledek tem lagljeje utrpeli.

Velespoštovanjem založništvo in uredništvo.

Odlikovanje. Gospod dr. Jos. Cholewa, vojaški in konventni zdravnik v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križem s krono za njegovo mnogozaslužno in vspešno delovanje na polju zdravilstva v vojaški in civilni službi. Mlademu in občepriljubljenemu gosp. zdravniku pristrčno čestitamo!

Tretjeredniški kongres v Novem mestu. V petek, 4. oktobra se je vršil v tukajšnji samostanski cerkvi prvi III. redniški slovenski kongres. Cerkev je oblekla za to izredno slovesnost praznično obleko, v kakoršni je še nismo imeli prilike videti. Že na predvečer so se začeli tretjeredniški in tudi drugi verniki zbirati, tako da je število vdeležencev narastlo nad 3000 od blizu in daleč. Ob 6. uri je prvi govor o verskem življenju sedanjega časa, s posebnim ozirom na sv. Frančiška. Na praznik sv. Frančiška je imel prezvišeni knez in škof cerkveni govor, v katerem je navduševal ude III. reda k čistemu in treznostnemu življenju. Nato je sledila pontifikalna sv. maša z nad 40 duhovnikov, ki so od blizu in daleč prihiteli k tej izredni slovesnosti. Po sv. maši se je začelo

Dne 11. novembra je došla v okrepitev našega polka po ena stotinja 51. in 58. polka. Zdaj smo imeli lepo mešanico: Slovence, Poljake, Nemce, Hrvate, Rumune, Madjare. Kmalu bi bili Slovenci v manjšini. Odslej je bil šele pravi dirindaj po gostilnah, ko je vsakdo v svojem jeziku kričal in pel.

Omenim naj še, da sem bil tu v Koprivi povišan v poročnika. 16. novembra sem bral v časniku Die Zeit to novico, ki se mi pa prvi hip ni zdela nič kaj verjetna. Čez štiri dni pa mi je le Ivan porozal z ovratnika znake praporščaka in našil častniške zvezde. V to sem bil prisiljen, ker smo se morali vsi novoimenovani poročniki predstaviti polkovnemu poveljniku.

23. novembra smo čitali v časnikih, da je umrl Nj. Veličanstvo cesar Franc Jožef I. Takoj drugi dan se je izvršila slovesna zaprisega novemu cesarju Karolu I. Polkovni poveljnik je zaprisegel najprej častnike s kratkim nagovorom na pokojnega cesarja in na novega, cesarja Karola I. Nato je bilo zapriseženo moštvo vseh treh bataljonov hkrati. Ginljiv je bil prizor na

gologlavo množico, ko je vsakdo v svojem materinem jeziku izrekel presvetlemu vladarju neomajano zvestobo do groba.

Za polk je došlo naravnost občudovanja vredno število hrabrostnih svetinj in sicer: 1 zlata, okrog 100 srebrnih prve, 400 srebrnih druge vrste in 250 bronastih. Lepo bi izgledal polk, ko bi ne bila večina odlikovancev med ranjenimi in mrtvimi. Tudi moj Ivan je prejel malo srebrno. Pošteno jo je zaslužil. Ako se domislim njegove neustrašenosti in velike požrtvovalnosti do mene, mu moram samo čestitati k odlikovanju.

7. decembra je bilo v polkovnem povelju objavljeno pismo ljubljanskega župana Tavčarja, s katerim je poklonila Ljubljana našemu polku srebrni rog. Prav lepo je, da se je Ljubljana poleg sedemnajstega spomnila tudi našega polka, saj sta oba domača polka in oba sta se že v mnogih bojih odlikovala.

Pet tednov smo preživeli v prijazni Koprivi, potem pa smo odrinili zopet v postojanke blizu Železnih vrat, to pot kar

Kaverna je bila izborna in varna pred vsako nezgodo. Moja sobica je bila sicer tesna, a primerno opremljena. Delo tudi ni bilo tako naporno, kakor pri Hudem Logu. Artilerija je včasih res razbijala, da se je vse treslo, a dostikrat smo se lahko nemoteno gibali po jarkih, če je bilo ozračje megleno. Ob jasnih dneh pa se ni bilo varno pokazati, ker so sovražni „špukarčki“ (topovi najmanjšega kalibra) vsakogar obljajali.

Ob večerih smo dostikrat v sobici pri pijači prav domače kramljali pozno v noč. Zdelo se mi je, da sedimo v kaki zidnici v Borštu.

slovesno zborovanje v cerkvi. Po običajnih pozdravih prevzame voditelj III. reda sam predsedstvo, kakor zahtevajo najnovejše določbe Pija X. Častno predsedstvo ter pokroviteljstvo kongresa blagovoli sprejeti knezoškof sam. Častna predsednika sta bila tudi mil. g. prošt ter velesp. g. Karol Pollak iz Ljubljane. Za I. podpredsednika je bil odločen preč. g. Plantarič Josip iz Trebnjega, za II. pa preč. g. p. Valerijan Učak, župnik v Podzemlju. I. zapisnikar je bil preč. g. Porenta Anton, župnik v Hinjah, II. pa g. Koretič France, vojak-četovodja. Ko prevzame predsedstvo svoja mesta, podeli Prezvišeni svoj nadpastirski blagoslov, po katerem so sledili dopoldne 3, popoldne 5 krasno sestavljenih referatov. Govorilo se je temeljito o kratki zgodovini III. reda, o njegovem bistvu in namenu ter o važnosti III. reda za sedanjost. Sledila sta tudi dva govora o organizaciji ter o letni vizitaciji III. reda. Slišali smo tudi, kako naj tretji red karitativno deluje, osobito v sedanjem času s podpiranjem revežev, posebno še v vzdrževanju mestne vbožne kuhinje. Splošno mnenje je, da, če hoče III. red to stran dobro spolniti, mora imeti svoj III. redniški Dom, ki se naj v najkrajšem času sezida. Ker je III. red tolike važnosti za sedanjost, zato je sledil govor: Kako se naj dvigne III. red na Slovenskem. Konečno je bil na dnevnem redu referat: Kako se naj dostojno pripravimo za sedmo stoletnico III. reda. Nato so se prebrale resolucije zborovanja. K sklepni se p. voditelj kot predsednik zborovanja zahvali vsem, posebno še duhovnikom, ki so v tako ne navadnem številu prihiteli k tej slavnosti ter tako pripomogli k tej izvrstno vspeli manifestaciji III. reda. Poslala se je tudi brzojavna udanostna izjava cesarju ter pismene vrhovnemu poglavarju v Rimu, ljubljanskemu knezoškofu ter provincijalnemu predstojniku. — Bog daj, da bi to prvo III. redniško zborovanje veliko pripomoglo k napredku novomeškega tretjeredniškega okrožja.

Z novomeške gimnazije. Ker se je epidemična influenza razširila tudi med gimnazijskimi učenci, so v sredo, dne 9. t. m. šolo zaprli. Gimnazija ostane zaprta do vštetelega 23. oktobra. V četrtek, 24. t. m. se prične zopet redni šolski pouk.

Narodni davek. Tvrška Ivan Veselič & dr. v Ormožu je vposlala kot narodni davek Narodnemu svetu znesek 2000 K. Da bi imela ta velezasluzna in požrtvovalna tvrška mnogo posnemovalcev. — Dr. Korošec, predsednik N. S.

Prostovoljno gasilno društvo v Kandiji priredi v nedeljo 13. oktobra 1918 ob polu 4. uri popoldne v farni dvorani v Šmihelu predstavo s sledečim sporedom: I. Dr. Silvij Sardenko: Planšarica. Prizor s planin. II. Radoslava Silvestra komični spev: Župan. Vglasbil Franc Ferjančič. III. Dr. Krek: Tri sestre. Igra v treh dejanjih. Osebe: Orel, kmet. Helena, njegova žena. Majda, Špela, Ana, hčere. Anton, organist in občinski tajnik. Gabrov France, posestnikov sin. Jera, dekla pri Gabrovih. Berač. Prvo dejanje: Pri Orlu; drugo: pri Antonu; tretje: pri Gabru. — Vstopnina: Sedeži I. vrste po 4 K, II. vrste po 3 K, III. vrste po 2 K. Stojišča po 1 K. Blagajna se odpre eno uro pred predstavo. Preplačila v korist gasilnega društva se hvaležno sprejmo. Dohodki prireditve se porabijo v pokritje društvenega dolga. K obilni udeležbi vlijudno vabi odbor.

Podpisani duhovniki novomeške dekanije so darovali v priznanje odličnemu narodnemu nastopu našega prevzvišenega knezoškofa in Jugoslovanskega kluba za sklad S. L. S. in sicer gg.: † Erzar Mat., kanonik, Novo mesto, 16 K; Virant Jan., kanonik, Novo mesto, 4 K; dr. Ažman Ciril, profesor, Novo mesto, 20 K; Žerjav J., vikar, Novo mesto, 10 K; Zore Ant., župnik, Mirnapeč, 20 K; Stare Andrej, kaplan, Mirnapeč, 15 K; Žitnik Frančišek,

župnik, Stopiče, 15 K; Pivek Ivan, kaplan, Stopiče, 11:28 K; Bartel B., župnik, Vavta vas, 10 K; Lebar Jak., župnik, Črmošnjice, 20 K; Lunder Al., kaplan, Črmošnjice, 10 K; Zorec Fr., župnik v pokoju, Gor. Sušice, 20 K; Volc Al., župnik, Soteska, 20 K; Česenj Andrej, župnik, Podgrad, 20 K; Rome Jos., župnik v pok., Šmihel, 10 K; skupaj 221:28 K.

Slovensko narodno gledališče v Ljubljani. Podpiratelji v Novem mestu. Četrtri izkaz prispevkov. Da se zagotovi našemu osrednjemu narodnemu gledališču v Ljubljani kot predstavitelju slovenstva stalnost, in pospeši njegov nadaljnji razvoj, in da se ustvari v njem središče dramske umetnosti za vse slovenstvo, so nadalje prispevali sledeči rodoljubi. Z darovi so prispevali p. n. gg.: Karol Barborič in dr. Jakob Šegula po 50 K, Vlad. Vojska 30 kron, dr. Vlad. Foerster, brata Kobé, I. Krajec, dr. A. Rogina in Fr. Seidl po 20 K in Fr. Možina 10 K. — Z deleži so prispevali p. n. gg.: Karol Barborič in Franc Seidl po 100 K. — Skupna dosežanja vsota 2435 K. — Nadaljnje prispevke sprejemajo predsednik krajevnega odbora gledališkega konsorcija, dvorni svet. Fr. pl. Šuklje, blagajnik vladni svet. prof. Ferd. Seidl in drugi člani odborovi.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu septembru 1918 je 128 strank vložilo 179.132 kron 24 h; 178 strank vzdignilo 278.291 K 32 h; stanje vlog 6.980.674 kron 28 h; denarni promet 574.699 K 91 h; vseh strank bilo je 599.

Španska bolezen v Novem mestu in po Dolenjskem dobro žanje. Ni skoro hiše brez bolnika in ne dneva brez mrliča. Bog se nas usmili in nas reši te morilke kuge!

Smrt med frančiškani. Dvakrat v najkrajšem času je obiskala smrt tukajšni frančiškanski samostan. Dne 10. avgusta t. l. je umrl klerik-novinec Ladislav Sunčič, v pondeljek smo pa pokopali ljubega nam p. Solana Cimerman. Pokojni g. pater je bil rojen v Dolenji vasi dne 17. junija 1890. Šolal se je v Ljubljani in pozneje par let v Novem mestu, dokler ni l. 1908 stopil v frančiškanski red. Študije je šel nadaljevat v Gorico. Nato je obiskoval bogoslovje v Kamniku in zadnje leto v Mariboru. Cela ribniška dolina se je vzradostila, ko je 16. julija 1914 zapel mladi p. Solan novo mašo. Kot mlad, nadebuden in za vse lepo vnet je prišel v Novo mesto leta 1915 za kateheta in leto pozneje se mu je izročila organistovska služba. Vse je visoko čislalo p. Solana. Bil je izvrsten katehet, katerega so otroci prav iz srca ljubili. Prijubljen je bil pri svojih pevcih, katere je skrbno vadil, kar mu je zelo podkopalo zdravje. Ljudomilo in prijazno besedo je imel do vsakega. Ljubil je posebno svoje domače, kateri so tudi prihiteli, da ga spremijo na zadnji poti. Nepozabnega p. Solana gotovo vsi znanci in prijatelji ohranijo v blagem spominu. — V ljubljanskem frančiškanskem samostanu je po daljšem bolehanju izdihnil svojo blago dušo preč. gosp. p. Stanislav Škrabec, konzistorialni svetnik goriške nadškofije, v nedeljo 6. oktobra zvečer. Pokojnik je bil rojen v Ribnici 7. januarja 1844; v red je stopil 26. avgusta 1863; v duhovnika je bil posvečen 3. avgusta 1867. Po končanih vseučilišnih študijah, ki jih je dovršil z odliko, je deloval kot profesor na novomeški gimnaziji, dokler je bila v rokah č. o. frančiškanov. Pozneje je vodil kot ravnatelj in profesor domačo gimnazijo v Gorici. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno Bogu in znanosti. P. Stanislav je bil slavist s svetovnim glasom in nad vse zgleden redovnik in duhovnik. Pogreb blagega pokojnika se je vršil v torek, 8. t. m., ob štirih popoldne iz frančiškanskega samostana v Ljubljani.

Provincijal Usmiljenih bratov preč. g. dr. Ansgar Hönigmann je dne 3. oktobra 1918 v Gradcu umrl v starosti najlepše moške dobe 54. let. Zadel ga je mrtvoud.

Rodom je bil iz Srednje vasi pri Kočevju. Bil je vsled svoje izvanredne ljubeznjivosti priljubljen vsem, ki so ga poznali. Naj vživa za svoja velika človekoljubna in karitativna dela večno plačilo pri Bogu! — Dne 9. oktobra pa je opravil kot ugleden prijatelj rajnega preč. g. provincijala in konventa mil. g. prošt dr. Seb. Elbert slovesen requiem v domači kapeli Usmiljenih bratov v Kandiji za blagor duše pokojnega, za katero dobroto se mu tem potom izreče pristrčna zahvala.

Za pljučnico je umrl 5. t. m. v društveni rezervni bolnici Rdečega križa g. Pavel Haider, mesar v Novem mestu, t. č. črnovojnič 87. pešpolka, star 48 let. Pokojni je bil marljiv obrtnik in skrben oče svoji mnogoštevilni družini. Zapušča vdovo z obilico deveterih nepreskrbljenih otrok. — Večna luč naj mu sveti!

V prerani grob je morala iti 7. t. m. učenka 4. razreda mestne deklinške ljudske šole v Novem mestu, Vanda Abram, hčerka pisarniškega predstojnika g. Abrama. Zbolela je za špansko boleznijo, kateri se je pridružila pljučnica, in se je morala tako posloviti od sveta, stara komaj 10 let. Bila je tiha, marljiva učenka. Udano je prenašala kruto bolezen in se je končuo v objemu z evharističnim Jezusom preselila med krilatce. Učenke mestne deklinške ljudske šole z učiteljskim zborom so jo spremljale na zadnjem potu. Raduj se, draga Vanda nad višavami, cenjeni obitelji pa iskreno sožalje!

Bela žena je pobrala 4. t. m. v Novem mestu 77 letno Marijo Žbogar, samska delavka z Goriškega. Zbolela je za pljučnico. Bodi ji lahka zemljica!

Umrla je v Novem mestu v cesarice Elizabete bolnici samska dekla Marija Krevs vsled pljučnice. Naj počiva v miru!

Zgodnji grob. Dne 26. septembra je umrla v Novem mestu v cesarice Elizabete bolnici hči hišarice Franca Doberdruka iz Dol. Ločne, stara komaj 17 let. Pokojna je bila vzorna družbenica novomeške deklinške Mar. kongregacije. Pri kopanju krompirja je tako nesrečno padla s polnega voza, da je šel voz čez srednji život. Hitra zdravniška pomoč ji ni pomagala; vnela se je trebušna mrena, vsled katere je tudi podlegla. V nedeljo 29. septembra je bila pokopana na farno pokopališče v Prečini. Na žalnem potu jo je poleg družbenic novomeške deklinške Mar. družbe z družbenim voditeljem spremljala tudi prečinska dekl. Mar. družba z zastavo. Sladko spavaj, dragi Marijin otrok!

Imenitna dota. Neka deklica v Bosn. Brodu išče vrednega ženina, kateremu bo dalo 30.000 zavojčkov hercegovinskega tobaka. Če se računava zavojček po 4 K, ima dekla, ki je povrh zdrave in čvrste slovanske krvi, 120.000 kron dote. Fantje, pomujajte se!

Več zmernosti. „Goriška Straža“ piše te-le zlate vrstice: „Ljudje božji, več zmernosti! Dovolj nas tlači vojna stiska. Vse vprek toži o pomanjkanju živila, nedostaja nam potrebne obleke, čakajo nas veliki stroški in žrtve, predno svoje domove zopet vpostavimo. In vendar vino teče po krčmah, da je joj! Človek bi mislil, da bo nekatere vsaj visoka cena spametovala. A kaj še! Vina se potoči — kakor zagotavljajo gostilničarji — veliko več sedaj, kot v mirnih časih. Ljudje božji — pamet! Če je kdaj bila zmernost na mestu, je gotovo sedaj v teh težkih časih. Pot nezmernosti in zapravljanja vas tira še v groznejšo bodočnost!

„Goriška Straža“ je začela izhajati vsak četrtek popoldne v Gorici. Do konca leta velja na mesec 1:50 K. Naročnina se pošilja na upravništvo „Goriške Straže“ v Gorici, Gosposka ulica št. 4. List je vsega priporočila vreden.

Narodno romanje Francozov v Lurd se je vršilo letos ob velikanski vdeležbi, okrog 25.000 francoskih katoličanov. Svečane procesije kakor tudi drugih procesij se je vdeležilo veliko častnikov in vojakov

iz raznih antantnih dežel, največ Belgijcev. V procesiji z Najsvetejšim je stopal za tem neki francoski general s prižgano svečo. Baldahin so nosili belgijski vojaki.

Čegavi ste vojni dopisniki? Prejeli smo na naše uredništvo dve vojni dopisnici na naslov: „Italia Nocera-Umbria-Bagne — Kriegsgefangener Thn. Rudolf Horvat.“ Piše Grilanc Anico, Triest. — Kdor jih želi imeti, naj pride na naše uredništvo.

Izvrsten je slovenski humorističen list „Kurent“. V zadnji številki priobčene slike: kako se sovražnik Jugoslavije zaganja v knezoškofa Jegliča; kako se hitijo nemškutarji učiti slovenski; zakaj Nemci v Ljubljani hiše prodajajo itd., so izborne in vsak Slovenec se od srca smeji. Takega lista nam je res bilo treba. Priporočamo „Kurenta“, da si ga naročite. Stane za letos 10 K. — Naroča se pri upravništvu v Ljubljani, Stari trg št. 19.

Mir se nam približuje.

Dunaj, 5. oktobra. (K. u.) Avstrija-Ogrska, Nemčija in Turčija so sklenile, da se v svrhu sklepa splošnega premirja in uvedbe mirovnihih pogajanj potom vlade, kateri je poverjeno zastopstvo njihovih interesov v Združenih državah Severne Amerike, obrnejo ob enem na predsednika Združenih držav.

V izvršitvi tega sklepa je dobil avstro-ogrski poslanik v Stockholmu včeraj od zunanjega ministra brzojavni nalog, naj prosi kraljevo švedsko vlado, da pošlje 4. t. m. gospodu predsedniku Wilsonu naslednjo brzojavko:

„Avstrijska-ogrška monarhija, ki je vodila vojno vedno le kot obrambni boj in ponovno naznanila svojo pripravljenost, da se krvoprelitju napravi konec in doseže pravičen in časten mir, se obrača s tem na predsednika Združenih držav Amerike s predlogom, da sklene z njim in njegovimi zavezniki takojšnje premirje na kopnem, na morju in v zraku in začne neposredno nato pogajanja za mir na podlagi 14. točk poslanice gospoda predsednika Wilsona na kongresu z dne 8. januarja 1918, dalje na podlagi četrterih točk, ki jih je vseboval govor gospoda predsednika Wilsona dne 12. februarja 1918, ob čemer se vpoštevajo tudi izvajanja gospoda predsednika Wilsona z dne 27. sept. 1918.“

Chiasso 4. oktobra. (K. u.) Predsednik italijanske zbornice Marcora je utemeljeval odgoditev zbornice do 10. oktobra 1918 s tem, ker mora ministrski predsednik Orlando odpotovati na posvet državnikov entente.

Dob na Dolenjskem.

Zgodovinski opis. Spisal Ivan Steklasa. (Dalje.)

Po smrti Vuka Engelbrehta Schränklerja je prešel Dob v last njegove hčere Rozine, ki je bila omožena z Jurjem Andrejem Višnjanskim; a ko je le ta umrl, je prodala ona leta 1621 posestvo Dob Wazenbergom, svojim mirenskim sosedom. Peter Waz je kupil Mirno od Turjaških, ki so potrebovali denar, da rešijo Vuka Engelbrehta, ki je bil v bitki pri Budaškem leta 1575 ujet, iz turške sužnosti. Petrova sina Gregor in Mihel sta mirensko posestvo razdelila ter polovico priklopila Dobu, drugo polovico pa odstopila Vuku Rajmundu Paradajzarju. Na to sta podrla stari stolp ter sezidala današnji grad Dob, ki je odgovarjal tudi povečanemu posestvu. Od tega časa je ostal Dob v posesti Wazenbergov do l. 1736.

Wazenbergi so postali kranjski deželani leta 1599, plemiči l. 1620, baroni leta 1650 in grofi leta 1693. Deželni in državnih služb niso obnašali, le grofa Ivana Henrika nahajamo l. 1701 med deželnimi odborniki. Isti Henrik je bil tudi stotnik v Melliki. Sicer pa so prisostvovali pri javnih svečanostih kot velikaši kranjski. Tako sta bila v Ljubljani leta 1651 pri

poklonstvu Ferdinanda IV. Mihel Wazenberg že kot baron in njegov sin Vuk Vincenc in leta 1660 pri svečanostih v Ljubljani za prisotnosti Leopolda I. je pribival več dni Vuk Vincenc. Wazenbergi so bili dobri gospodarji. Temelj bogastvu je položil Peter. Posedovali so Mirno, Dob, Vinagorico, Lanspreš, Zlatenek, Metliko, katero so kupili od zagrebškega kapiteljna, in v zalogu so imeli tudi Svibno. Od rudnikov v Steinfeldu in Malneku so dobivali znatne dohodke v zlatu in srebru (Valvasor XI. 329, 385, 389, 502, 629). Bili so jako podjetni. Peter Waz se je ponudil, da je pripraven izsušiti ljubljansko barje. Za nagrado je zahteval, da mu delajo na izsušenem barju naseljeni kmetje le tlako, davke in desetino pa si more mesto Ljubljana zase pridržati. Bržkone niso bile oblasti sporazumne z osnovami Petra Waza in barje je ostalo neizsušeno (Valvasor XI. 677). Sodeč po zapiskih v krstnih knjigah šentrupeške župnije niso bili Wazenbergi tako priljubljeni med svojimi podložniki kakor kasneje Langenmantli v Škrljevem. Ne nahajamo jih zapisane kot kume svojim podložnim. Kumovali pa so si z Barbi, Kajzelji, Strassoldi, Gali, Kobenciji, Reissigi in Turjaškimi; a v rodu so bili z Ravnikarji (Raunachi), Raspi, Lambergi, Löwenbergi, Bossio, Sumrekarji in Abfalterji.

Wazenbergi so bili posestniki Doba od konca 16. veka pa do l. 1736, tedaj nekaj čez sto let. Peter Waz je kupil razen Mirne in sem spadajočih pristav tudi še zemlje Turjaških pri Studencu, hiše na glavnem trgu v Ljubljani, v nemški ulici in na Gradišah, marof pri sv. Petru v Ljubljani in dva dela pri rudniku Steinfeldu na Koroškem. Od Petra Waza se je ohranil zanimiv dnevnik v turjaški fideikomisni knjižnici v Ljubljani. Profesor A. Kaspert je dokazal (Mitth. d. Musealvereins l. 1895 str. 12—62), da je dnevnik pisal sam Peter, dasi se nikjer ne imenuje. Beleške spadajo na leto 1606, 1607 in 1608, a se tičejo njegovih kmetov, ki so spadali pod Mirno, namreč iz Prapreč, Roden in Plešivice kot tlačani. Leta 1607 2. januarja je imel obračun z Mirničani v prisotnosti gospoda Jurja Dienerja, Spelina in Kristofa Spindlerja ter upravitelja Petra Valojeviča. 21. sept. l. 1608 pa je sklical večje (Berghthaiding) v Pečicah nad Mirno glede gorskih davščin. Mnogo beležk je o prepirih s Turjaškimi radi zadolženih posestev, med drugimi tudi Mirne, kar se je zgodilo gotovo pred l. 1600, ko jo je dobil Peter Waz v svojo posest. Nastala je huda pravda radi teh posestev, ker Turjaški niso hoteli, da se založeni gradovi oblože z dolgovi in še dalje ostanejo v tujih rokah. Turjaška grofa Herbart in Ditrich sta hotela na vsak način dobiti nazaj vsa ona posestva, ki so bila po pomoti uvrščena, kakor so trdili Turjaški, v oni zapisek o zalogu. Turjaški so zahtevali od Petra Waza, da jim izda glede mirenskih posestev izjavo, kakršno so oni predložili. Toda Peter Waz je ni hotel sprejeti. Na to so se Turjaški obrnili na Jakoba Edlinga, deželnega upravitelja, za posredovanje. Peter Waz pa tudi še zdaj ni hotel dati izjave, kakršno so zahtevali Turjaški, nego kakršno je on določil. Pri obravnavi se je grof Herbart Turjaški po zapisku z dne 24. novembra leta 1906 izjavil, da hoče na vsak način svoja posestva iznova pridobiti, pa če izgubi pri tem še toliko premoženja, tudi telo, dobro in kri. On je izprevidel, da se ravna sodnija le po milosti in podarkih. To izjavo je ponovil nekolikokrat s povdankom, da mora to storiti, ker je že tolikokrat javno prisegal in obetal. Važno je, da je stanovska sodnija obravnava 18. marca odgodela, češ da je odšel Turjaški radi občega dobra domovine ter ima pravda prenehati do sv. Jurja. Oponos, da je sodnija delila milosti po veličini podarkov, je dokazan

zares po mnogih podatkih o podarkih, ki jih je delil Peter Waz. Podkupil je vicedomovega tajnika Kristofa Schadenwaldta, ki mu je storil za to marsikaj, dočim sta mu bila protivna vicedomov upravitelj Matija Požarel in mestni sodnik Anž Kumperger. Na oba se je večkrat tožil, da mu nasprotujeta. Kako se je ta pravda končala, ni znano, vemo pa iz izvirne listine v kranjskem deželnem arhivu, da je bil Peter Waz še 11. marca 1615 posestnik graščine mirenske. Pravdal se je Peter Waz tudi še s Petrom grofom Erdedom, od katerega so Turjaški kupili Mirno ter imeli še bržkone kakšna plačila za dotični nakup. Celo s stiškim opatom ni mogel živeti v miru; imel je z njim prav mnogo pravnih razdelitve desetinskih dohodkov. Mnogo tožb je imel kot oskrbnik Moškonovih in Frankovičevih posestev. Pravdal se je tudi s Kristofom Obričanom, posestnikom Starega gradu in velikim stotnikom žumberških Uskokov bržkone radi izplačil za žito, s katerim je zalagal Peter Waz Krajino. Od te trgovine je imel Peter Waz velike dohodke, pa tudi od dolenjskega vina, ki ga je prodajal v Ljubljani. Dohodki z njegovih posestev so bili že sami po sebi znatni v raznih pridelkih, ki so mu jih pomagali pobirati župani kmečkih občin kot posredniki med kmeti in gospodo. Ti župani so iztirjevali tudi dohodke od raznih kazni in drugih gosposkiških pravic. Ker je bilo v mirenskem kraju mnogo vinskih goric, je zategadel Peter Waz skliceval večkrat posestnike v veče (zbor), kjer so razpravljali zadeve vinogradskih posestnikov. Omenili smo že o takem večju v Pečicah. Na ta način si je stekel Peter Waz velik imetek, ki si ga je pomnožil še z dohodki v srebru in zlatu iz svojega deleža pri Steinfeldskem rudniku. Tako sta mogla njegova naslednika Gregor in Mihel kupiti graščino Dob, sezidati lep, nov grad ter se v njem naseliti. Od takrat so Wazenbergi stanovali na Dobu in v Ljubljani, kjer so imeli svoje trgovske zveze. Zato zasledujemo Wazenberge od tega časa po cerkvenih maticah ljubljanskih župnij do l. 1737, a po onih šentrupeške župnije do l. 1733, in sicer v šentrupeških maticah samo v krstnih, dočim v poročnih in mrtvaških ni zapisanega nobenega člana te rodovine, ker mrtvaške knjige ne zagajajo tako daleč nazaj, poroke pa so se vršile v Ljubljani. Schiwiz von Schiwizhoffen (Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain. Görz 1905. str. 425—429) je izpustil kar pet članov rodovine Wazenberg, rojenih in krščenih v šentrupeški župniji.

Mihel Wazenberg je dobil baronstvo l. 1650. Njegov sin Vuk Vincenc je prevzel dobro urejeno gospodarstvo na Dobu ter je tudi tukaj stanoval. Umrl je na Dobu že l. 1659. Bil je bržkone še tajni privrženec luteranske vere, katere se je navzel še od svojega očeta Mihela. Le ta se je bil menda le na videz spreobrnil, da ni izgubil premoženja. Dokazano je bilo, da Vuk Vincenc sploh ni vršil krščanskih dolžnosti po propisih katoliške cerkve, zato so nastopile velike zapreke radi njegovega pogreba. Rodovina pokojnikova je zahtevala krščanski pogreb, češ da bi se bil dal ranjki prevideti, če bi ga ne bila zadela nagla smrt. Cerkevna oblast pa se je temu odločno uprla. Posredoval je tedanjí šentrupeški župnik Štefan Belčič. Kaj je določila višja cerkvena oblast glede cerkvene pogreba, ni ostalo nikjer zapisano, pa je prav verjetno, da je bil pokopan ta Wazenberg v protestantski grajski kapeli, ki je stala na iztočni strani današnjega Doba. (Obširneje o tem dogodku v zgodovini župnije Šent Rupert str. 90—92.)

Omenjena protestantska kapela je bila postavljena bržkone po Turjaških, dokler so bili posestniki Doba, ker so bili, kakor je znano, posebno vneti pospeševalji protestantizma po svojih posestvih. Dob se jim je zdel najbolj pripraven za luteranske

sestanke; graščina je stala namreč na samem, precej daleč od vasi ter se ni bilo bati, da bi kdo motil zbrane pravoverne luterane pri njihovi službi božji. Semkaj tudi ni bilo daleč sosednim graščakom iz Lanspreža, Griča, Zapuž, Škrljevega in Rakovnika. V tej kapeli je propovedal Ivan Znojilšek, Felicijan Trubar in Miha Vrbec. Prva dva gotovo nista dolgo tukaj boravila, ker sta iskala pribežališča na Čretežu pri Lambergovih, pač pa je dohajal semkaj večkrat Miha Vrbec, ki je prebival del časa pri mladem Pelzhoferju v Žapužah ne daleč Doba, dokler ga niso pregnali od tukaj za vselej. More se reči, da so izza leta 1610 ti propovedniki za vedno izginili iz šentrupeškega kraja. Vsa skrb, da se iztrebi nova vera po Dolenskem, je bila izročena arhidijakonu za Dolensko. Zato je izdal patrijarh Franc Barbaro za arhidijakone napotek, kako se imajo ravnati naproti luteranom pri svojih vizitacijah. (Instructio pro Archidiaconis v novomeškem kapiteljskem arhivu fasc. X. Nro. 4.) Ta napotek je izdan l. 1602 in še leta 1616 prizna sam škof ljubljanski Hren (Chrön), da je plemstvo na Kranjskem še v veliki večini protestantsko. Če je bilo tako v župnijah njemu podložnih, je bilo gotovo po župnijah oglejske nadškofije še slabše. Ves trud novomeškega arhidijakona je bil zastoj, da pridobi plemstvo za katoliško vero. Tudi ne vemo, jeli novomeški arhidijakon prišel v tej zadevi kdaj tudi v Št. Rupert. Še leta 1622 sta zahtevala ljubljanski škof Hren in kranjski vicedom Ivan Panizol od novomešk. prošta Alberta Peslerja, da vrši točno svojo dolžnost kot arhidijakon za Dolensko. Bilo je takrat gotovo še po dolenjskih graščinah mnogo protestantov. (Novomeški kapiteljski arhiv fasc. X. Nro. 45.) Verjetno je zategadel, da se je vršila protestantska služba božja na Dobu še nadalje vse do leta 1628, ko je izdal cesar Ferdinand II. ukaz, da se morajo vsa nekatoliška gospoda in deželani za leto dni izseliti iz dežele, ali pa se povrniti zopet v katoliško cerkev. In tako sta bila tudi Gregor in Mihel Wazenberg pregnana ter sta odšla na Nemško v Nürnberg (Dimitz. Geschichte Krains III., str. 379). Vendar pa se je moral Mihel Wazenberg luteranstvu odpovedati, ker se je mogel vrniti v svojo domovino in mu je bilo celo premoženje povrnjeno. Je li se je razrušila protestantska kapelica po zapovedi arhidijakona, ali se je sčasoma razpala sama od sebe, se ne da dognati. Če je trditev Breckerfeldova verjetna, da se je videl grob Schränklerjev v protestantski kapeli še ob njegovem času, potem se je porušila sama od sebe, ker je kesnejši lastniki Doba kot katoliki niso mogli več rabiti za službo božjo. (Dalje sledi.)

☛ Kotle brzoparilnike, kotle za žganjekuho, stiskalnice za vino in sadje, štedilnike, železne peči, okovje za okna in vrata, orodje za zidarje, kovače, ključarje, mizarje, kleparje, žico, pocinkano mrežo za ograjo, samokolnice, železne ročne blagajne, verige za živino, kuhinjske tehtnice, kuhinjsko orodje in drugo železnino, sesalke za vino in gumijeve cevi - dobava

A. Sušnik,
trgovec v Ljubljani, Zaloška cesta št. 21.

Razvedrilo.

Napak razumil. Advokat kmetu: „Le zanesite se name! Jaz bom vašemu nasprotniku že zakuril, da bo imel dosti!“ — Kmet: „Kaj neda bo dobro, gospod doktor, da vam pripeljem par voz drv?“

Razmišljenost. „No, kako vesel sem, da vas zopet vidim! Kaj počne vaša žena?“ — „Gospod, ali jaz nisem oženjen!“ Profesor: „Tako, tako! No, potem je pa vaša žena menda tudi še neomežena?“

Nedeljski počitek. Oštir: „Naj vam jajca dobro teknejo, — jih je ravnokar kokoš znesla.“ — Gost: „Danes?“ — Žena njegova: „Ne delaj se smešnega! Saj je danes nedelja!“

Pred sodiščem. Sodnik: „Vi ste sedu en zob izbili. Kako morete to zagovarjati?“ — Zatoženec: „Zob je bil votel — tega bi si bil moral tako ali tako v kratkem dati izdreti!“

Na obe strani prav. Dva tatova sta v prodajalčevem stanovanju z velikim trudom ulomila blagajno, ki je pa čisto prazna. Vsled ropota pride trgovec z lučjo in vsi trije en čas molče. Trgovec se prvi ožunači in pravi: „Tu imata tri krone za vajin trud in jaz vaju spremim vun!“

Slab izgovor. „Gospa, včeraj sem vam posodila dve jajci — vi ste mi pa le eno vrnil!“ — Gospa: „Samo eno — to sem se morala nšteti!“

Čez noč. Gospod beraču: „Včeraj ste rekli, da ste slep, ko ste me prosili — in danes ste grbast!“ — Berač: „No, vidite gospod, kaj se človeku lahko čez noč primeri!“

Daj nam mir, Gospod!

Pesem za tri ženske glasove in orgle — se dobi pri š. ravnatelju A. KOSI-ju, Središče (Štaj.) Partitura 80 h, pevska part. 30 h.

Obvestilo!

Zaradi pomanjkanja stekleničic, lončkov, in škatljic se slavno občinstvo uljudno prosi, da prinese pri odjemanju zdravil dotične posodice s seboj.

Lekarnarja: J. Bergmann in Dr. Andrijanič.

BRATJE SCHÖN

Dunaj I., Fischerstiege Nr. 8

priporoča svojo bogato zalogo

: **galanterijskega** :

nürnberškega blaga

in **drobnarije** na debelo trgovcem.

Zastopnik: Josip KLEINDIENST, Rudolfovo.

ŽENSKE LASE

zmešane in rezane, kupujem po najvišji dnevni ceni.

Izdelovalnica kit:

I. SVETEC - Rudolfovo, glavni trg nasproti rotovžu.

Kateremu čast. bralcev Novic je znano, kje se nahaja katera

valjarnica ali tako imenovana stopa za domače sukno stopati.

Naslov dotične se prosi na upravo Dolenskih Novic.

Puška za lov

kaliber 16. Lancaster se želi kupiti ali tudi se da v zameno za isto nekaj živil ali zabele. Zaprte ponudbe na upravo Dol. Novic pod imenom „Puška“.